

RISØR KOMMUNE
Enhet for plan og utvikling

Arkivsak: 2009/1748-0
Arkiv: 120
Saksbeh: Sveinung Jørundland
Dato: 28.11.2009

Høring - Regionplan Agder 2020

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
	Formannskapet	
	Hovedutvalg for plan, miljø og tekniske tjenester	
	Bystyret	

Rådmannens innstilling:

Risør kommune slutter seg til at **Hovedmålet i regionplanen er å utvikle en sterk og samlet landsdel som er attraktiv både for bosetting og næringsutvikling.**

De fem hovedsatsningsområdene gir på mange måter en god innfallsvinkel til landsdelens utfordringer, men planen bør i sterkere grad fokusere problemer og nødvendige tiltak for å oppnå vekst i hele regionen - også østregionen - slik det fremgår av sakens vurderinger og konklusjon

Kort resymé

Høringsutkast til regionplan for Agder 2020 foreligger til behandling i kommunene. Planen fokuserer på fem hovedsatsningsområder – Klima, Det gode liv, Utdanning, Kommunikasjon og Kultur. Planen belyser landsdelens utfordringer og det skisseres tiltak. Planen synes imidlertid ikke å fokusere godt nok på utviklingstrekk og tiltak som gir vekst i hele regionen. Dette belyses i det etterfølgende saksforarbeid.

Saksopplysninger

Styringsgruppen for regionplan Agder har oversendt planforslag til høring i kommunene. Fra styringsgruppene brev hitsettes:

”Regionplan Agder 2020 sendes herved på høring. I planforslaget har en satt fokus på hvordan en sammen kan videreutvikle regionen . Gjennom økt samhandling skal vi oppnå mer. Vi skal ta hele landsdelen i bruk med vekt på balansert utvikling og helhetstenkning.

Planforslaget er behandlet av den politiske styringsgruppen som er oppnevnt for planarbeidet. Styringsgruppen vil ha høringsmøter med de etablerte regionrådene i løpet av høsten. Kommunene oppfordres til å behandle planen og komme med tilbakemeldinger, enten enkeltvis eller regionvis, som kan bidra til å forbedre planen.

Målet er at planen skal bli en best mulig plattform for regionalt utviklingsarbeid. Alle vil ha et delansvar for oppfølging av planens mål og tiltak. De to fylkeskommunene vil sammen med Arendal og Kristiansand kommune ta et koordineringsansvar for at denne delen av planarbeidet blir best mulig.

Med bakgrunn i innkomne høringsuttalelser vil justert planutkast bli lagt frem for sluttbehandling i bystyret i Arendal og Kristiansand kommune innen 1. mars 2010 og i begge fylkestingene i løpet av april 2010.”

I innledningen til planen påpekes at Agder har naturgitte forutsetninger, beliggenhet og et næringsliv som gir store muligheter for videreutvikling av landsdelen. Men det anføres også at Agder har særlige utfordringer på områder som levekår og likestilling.

Videre pekes det på at Agder er en utadrettet region som påvirkes sterkere av den internasjonale utviklingen. Nasjonale prioriteringer har også direkte konsekvenser for hva som skjer i landsdelen. Det legges vekt på betydningen av å stå samlet om viktige hovedprioriteringer i det lokale og regionale beslutninger kan få avgjørende betydning for landsdelens utvikling.

Hovedmålet i regionplanen er å utvikle en sterk og samlet landsdel som er attraktiv både for bosetning og næringsutvikling.

Styringsgruppen anfører at det viktigste grepet i planen er:

- Økt samhandling – fordi det bare er gjennom fellesskap vi kan nå ambisiøse mål.

Det sies at gjennom samhandling skal det oppnås mer. Hele landsdelen skal tas i bruk med vekt på en balansert utvikling og helhetstenkning.

Planen har fem hovedsatsningsområder:

- **Klima:** Høye mål – lave utslipp
- **Det gode liv:** Agder for alle
- **Utdanning:** Verdiskapning bygd på kunnskap.
- **Kommunikasjon:** De viktige vei valgene
- **Kultur:** Opplevelser for livet.

Planen belyser hovedmålene omtaler delmålene og tiltak. Planen vedlegges saken

Vurderinger

Regionplanens hovedsatsningsområder er for en stor del sammenfallende med kommunens satsninger og mål og følgelig bygger høringsutkast til regionplanen opp under satsningsområder som også er høyst aktuelle for Risør.

I det etterfølgende vil rådmannen gi følgende innspill til delmålene:

1. KLIMA: HØYE MÅL – LAVE UTSLIPP

I overskriften bør ordet KLIMA endres til KLIMAUTFORDINGER

Kommunen slutter seg til målet om å videreutvikle våre naturlige fortrinn for produksjon av fornybar energi. En omlegging av politikken med sikte å skape et lavutslippssamfunn bør prioriteres, men konkrete strategier i forhold til iverksetting av en slik politikk bør med. Det bør innbefatte hvordan ny klimavennlig teknologi skal tas i bruk innen offentlig sektor. Herunder hvordan klimavennlighet skal være et konkurranse element på lik linje med pris.

Samhandling mellom offentlig sektor og næringslivet for å velge gode løsninger for klima er et viktig virkemiddel for å gi landsdelen en posisjon som internasjonal klimaregion.

Risør videregående skole er sertifisert som miljøfyrtårn, og samarbeider bl.a med Fobox som forsker på alternative energikilder og står bak forsøk med bølgekraftenergi i Risør. Gjennom prosjektet FREE tar Risør videregående skole mål av seg til å bli den beste videregående skolen innenfor energi og miljø i fylket og i Europa. Disse tiltakene, Gründercamp og partnerskap med næringslivet, viser hvilket potensial som ligger i samspill mellom skole og næringsliv.

Regionplanen bør fokusere på hvordan små og mellomstore bedrifter som er ryggraden i landsdelens næringsliv skal stimuleres til å velge gode klimaløsninger.

Agder er i nasjonal sammenheng en foregangsregion på innsamling og resirkulering av avfall. Kompetansen på dette felt må synliggjøres og videreutvikles.

2. DET GODE LIVET: AGDER FOR ALLE

Kommunen slutter seg til ønsket om at Agder i fellesskap tar fatt på landsdelens levekårsutfordringer, samtidig som vi videreutvikler våre særlige kvaliteter. Regionplanen bør likevel konkretiseres i forhold til hvordan vi skal heve nivået på levekårsindikatorene. Det innebærer konkrete tiltak for å redusere risikofaktorer. Et eksempel er at Agder må få ned nivået på røyking gjennom holdningsskapende arbeid og bruk av restriksjoner så langt loven hjemler. Et helt nødvendig virkemiddel for å redusere tallet på trygdemottakere på lengre sikt er at det gjennomsnittlige utdanningsnivået på Agder heves.

Det må satses på å heve kompetansen om tidlig identifikasjon og tidlig intervensjon blant ansatte som kommer i kontakt med risikoutsatte barn og unge.

Å bringe droppout fra videregående skole ned mot null er en nøkkelfaktor for å bedre regionens levekårsresultater på lengre sikt. For å kunne klare denne utfordringen må kompetansenivået for elever som avslutter grunnskolen heves, og det må gripes fatt i barn og unge som sliter med atferdsproblemer, psykiske lidelser og konsentrasjonsvansker på et tidlig stadium.

Helsetjenesten i landsdelen må bygges opp omkring en godt utbygd primærhelsetjeneste og en spesialisthelsetjeneste med kvalitet og kapasitet. I dette perspektiv må sykehusstrukturen videreutvikles med sikte på å møte endrede behov knyttet til demografiske endringer og økte medisinsktekniske muligheter. Kommunene på Agder skal være offensive under iverksetting av samhandlingsreformen for å sikre innbyggerne godt tilpassede helsetjenester. Dialogen med Helseforetaket må styrkes slik at også de mindre kommunene i Agder trekkes inn i arbeidet med strukturen for et fremtidig helsetilbud i regionen.

For at Agder innenfor tidshorisonen 2020 skal få et nytt likestillingsimage så må det iverksettes en politikk som systematisk stimulerer kvinner til å søke ledelsesutfordringer i offentlig og privat sektor. Samtidig må menn stimuleres til å søke seg til tradisjonelt kvinnedominerte felt som omsorg, barnehager og småskole. En må også bidra til holdningsendringer ved at barnehager og skoler bidrar til å bryte ned tradisjonelle kjønnsrollemønstre.

Nye punkter som bør inn i planen:

- *Kompetansen om tidlig identifikasjon og tidlig intervensjon blant ansatte som kommer i kontakt med risikoutsatte barn og unge skal økes.*
- *Dialogen med Helseforetaket må styrkes. Kommunene i Agder - også de mindre kommunene - må i større grad trekkes inn i arbeidet med strukturen på et framtidig helsetilbud i regionen.*

3. UTDANNING: VERDISKAPING BYGD PÅ KUNNSKAP

Kommunen slutter seg til de tre grunnleggende erkjennelsene som innleder kapittelet.

Hele landsdelen må samlet stå bak vårt nye universitet. Samtidig må universitet ta på alvor sin rolle som bidragsyter til videreutvikling av landsdelens næringsliv. Det må og ha fokus på Agders utfordringer. Vi må markedsføre de felt der universitet og næringslivet representerer spisskompetanse nasjonalt og internasjonalt – boreteknologi, offshore loading, solcellesilisium, maritim forsikring med mer

Regionplanen fokuserer på økt lærelyst. Derfor bør planen gi et klart signal om at Sørlandet vil satse på å utvikle et regionalt vitensenter for begge Agderfylkene. Dette er også foreslått av regionplanens undergruppe for kompetanse. Vitensentret vil bidra til økt interesse for matematikk, naturfag og teknologi, og stimulerer ungdom til videre skolegang. Det gir utfordringer til faglig sterke elever og skaper lærelyst og læreglede.

En ber om at følgende tiltak blir tatt inn i planen: *Etablere et regionalt vitensenter på Sørlande.*

I planforslaget heter det: *Alle innbyggere på Agder skal få muligheter til å realisere sine læringsmål.* Kommunen vil hevde at utfordringen vel så mye er knyttet til å heve innbyggernes utdanningsambisjoner. Samfunnet må understreke viktigheten av at den enkelte fullfører en komplett fagutdanning eller et akademisk studie.

Målet om bedre læringsresultater og mindre frafall i de videregående skolene må ha den konsekvens at de videregående skolene opprettholdes og styrkes i alle deler av Agder, slik at disse også gir tilbud som fører fram til generell studiekompetanse som er grunnlaget for videre studier på universitet m.m.

Regionplanen må ha fokus på å etablere et samlet utdanningstilbud som samsvarer med framtidig etterspørsel etter arbeidskraft. Alle indikatorer peker mot en utvikling med knapphet på arbeidskraft og utdanningssystemet må bidra til riktig prioritering av den arbeidskraft som blir tilgjengelig. Knapphet på nøkkelpersonell som ingeniører, lærere (lektorer) og sykepleiere må møtes med egnede virkemidler; herunder omskolering og videreutdanning med sikte på å kvalifisere flere til slike yrker.

Kommunen savner tiltak knyttet til *Satsingen på ungt entreprenørskap* på side 19.

Nytt punkter som bør inn i planen:

- *De videregående skolene i regionen utenom de store sentra må styrkes og tilbudet om generell studiekompetanse opprettholdes.*

4. KOMMUNIKASJON: DE VIKTIGE VEIVALGENE

Kommunen stiller seg bak ønsket om at det utarbeide en felles transportplaner i regionen etter modell av Nasjonal transportplan.

Regionplanen gir sterke føringer for videre utbygging av stamveinettet i landsdelen, men utfordringene i andre deler av veinettet er utydelige. Flere byer sliter med kapasitetsproblemer så vel som trafikksikkerhetsproblemer på veinettet inn mot sentrumsområdet. For byer med lang avstand til stamveinettet er fokus på veiutbedringer, g/s og t/s-tiltak en nødvendighet for stedsutviklingen. Bedre og sikrere veier øker fremkomligheten, styrker sentrumsutviklinga og konkurransekraften i næringslivet og er viktige bidrag til å opprettholde hovedtrekkene i bosetningsmønsteret – ikke minst i de ”svake” regionene (østregionen).

I distriktene skaper akseltrykkrestriksjoner alvorlige begrensninger for næringsaktivitet. Viljen til å møte disse utfordringene må avklares i regionplanen.

En ber om at følgende tiltak blir tatt inn i planen:

For å styrke de ”svake” regionen økes bevilgningsrammen til samferdselstiltak.

Med henblikk på at tungtrafikken på veinettet representerer en stor belastning for miljøet og en utfordring for trafikksikkerheten må økt bruk av alle havner i landsdelen være ønskelig.

Kommunen erkjenner Kjevik lufthavns rolle for hele regionen. En støtter arbeidet for å få en teknisk avklaring på potensialet for å videreutvikle lufthavnen.

Jernbanesatsningen som planen ønsker får full støtte fra kommunen, men arbeidsmålet må skjerpes slik at prinsippvedtak om sammenkobling av Sørlandsbanen og Vestfoldbanen kan vedtas av Stortinget ved første revisjon av NTP. En sammenkobling av Sørlandsbanen og Vestfoldbanen vil ha stor betydning for vekst i hele regionen og i særlig grad for Østre Agder.

Under hovedtiltak på side 25 er det siste kulepunktet meningsløst. Det bør endres til: Arbeidsmålet skal være å øke mobildekningen i forhold til fast bosetning fra dagens nivå på 95% til 98%.

5. KULTUR: OPPLEVELSER FOR LIVET

Første avsnitt bør utgå da det er lite presist. I stedet bør kapitlet starte med:

Kultur skaper trivsel, identitet og utvikling i landsdelen. Deretter bør det være avsnitt.

Kommunen mener at å tillegge Agders kulturinstitusjoner rollen som spydspiss i utviklingen er noe overvurdert. Vi støtter at disse kulturinstitusjonene sammen med frivillig kulturliv, festivalene, landsdelens kunstnere og det kommersielle kulturlivet skal gis en ledende rolle i utviklingen av et spennende og variert kulturliv på Agder.

2. spalte 2. avsnitt på s. 27 bør endres til: *Et særtrekk ved kulturlivet på Agder er mangfoldet av festivaler. Dette mangfoldet er en styrke for landsdelen som kommunalt og fylkeskommunalt forvaltningsnivå skal bidra til å videreføre.* Resten av avsnittet kan da utgå.

Overskriften Et regionalt kulturliv i takt kan gi uheldige assosiasjoner og kommunen ønsker derfor at den endres. Ønsket om et aktivt, variert og nyskapende kulturliv innebærer vilje til å prøve ut nye, originale og systemkritiske løsninger. Regionen bør vise vilje til å gjøre beviste valg i spenningsfeltet bevaring og utvikling som viser at vi tør å tenke nytt. For å få til dette må vi være åpne for internasjonale impulser. Det er mangfoldet i det sørlandske kulturlivet som her er hovedpoenget, og det er i spenningen mellom ulike uttrykk og former som det kan skapes noe nytt. Kulturlivet må kunne arbeide mot et felles mål – et variert og spennende kulturuttrykk, selv om det skjer gjennom helt ulike kunstneriske uttrykk.

Regionplanen er svært vag i forhold til å iverksette tiltak med sikte på å forbedre kunstneres levekår i regionen. Her burde planen gi klare føringer for hvordan vi systematisk skal bruke kunstneriske uttrykk i offentlig rom og i offentlige arrangement.

Under hovedtiltak i første spalte på s. 29 burde det komme inn føringer for hvordan regionalt nivå påtar seg et ansvar for elitetilbud for elever fra kulturskolene i landsdelen med særlige forutsetninger for å kunne utvikle seg til profesjonelle kunstnere.

Kommunen mener det ligger et stort potensial i å bruke landsdelens festivaler til systematisk presentasjon av yngre talentfulle musikere. Vi bør også bruke det sterke musikkmiljøet ved UiA til å profilere landsdelen.

Hvorfor skal vi ha økte statlige overføringer innenfor kultursektoren? Her bør regionplanen være konkret i forhold til at slike overføringer skal bidra til bedre sikring av fredet bygningsarv, formidling av flere profesjonelle kulturytringer, økt bruk av kunst i det offentlige rom eller andre felt planen ønsker å prioritere.

Kommunene øst i Agder legger stor vekt på at vår kulturhistoriske arv skal bli en hjørnestein i opplevelsesbasert reiseliv i landsdelen. Samspillet mellom de ulike opplevelsestilbudene bør ivaretas gjennom VisitSorlandet.no.

Kommunen er usikker på om styrking av sekretariatsfunksjonene i det frivillige organisasjonslivet på regionalt nivå automatisk vil gi økt aktivitetsnivå blant frivillige organisasjoner på kommunalt nivå. Frie midler til aktivitetsrettet virksomhet i regi av de frivillige organisasjonene er et viktig virkemiddel for å stimulere til aktiv utadrettet tilbud for medlemmer og allmennheten.

Rådmannens konklusjon

Høringsdokumentet – regionplanen, har de beste intensjoner for å utvikle en sterk og samlet landsdel. Planen fokuserer på vekst og utvikling for regionen under ett. I store deler av regionen ("Agderbyen") opplever en til dels sterk vekst - en vekst som i noen grad trenger styring, mens andre deler av regionen (særlig østregionen) opplever stillstand og til dels tilbakegang – som i stor grad trenger stimuleringsiltak.

Det er sterkt ønskelig at regionplanen i enda større grad belyser regionvise utviklingstrekk og problemstillinger og deretter fokuserer på tiltak som ventelig vil resultere i vekst i hele regionen - også de ”svake” delene i regionene. Det må klargjøres mål som bidrar til slik vekst i hele regionen. De store regionbyene – Kristiansand og Arendal – bør i stor grad medvirke til dette.

Som en avsluttende bemerkning vil kommunen understreke viktigheten av forankring av regionplanen overfor offentlige myndigheter

- Statlige for eksempel Statens Vegvesen, AVINOR, UiA
- fylkeskommunale og kommunale næringslivet
- private bedrifter
- offentlig eide bedrifter
- NHO
- Fagorganisasjoner

Det må være sterkt fokus på at planen følges opp gjennom årlig rapportering og at det skapes rom for drøfting av hva vi oppnår og hvilke endrede strategier som må tas i bruk der vi ikke oppnår de oppsatte mål.

Denne dialogen må skje i det offentlige rom med bred deltakelse fra ulike offentlige og private virksomheter. Dette må gjøres på en slik måte at pressen vil ha interesse av det som skjer. Kommunene må følges opp ved at de forplikter seg til å følge opp regionplanen gjennom fastsetting av egen planstrategi og under utarbeidelse av kommuneplanen eller kommunedelplaner. Samtidig bør regionplanen være forpliktende i forhold til de prioriteringer regionale myndigheter gjør i planperioden av økonomiske og personnlemessige ressurser.